

Generální sněm 1918

Toleranční patent císaře Josefa 2. povolil v roce 1781 zbytkům utajených 'evangeliků' jen dvě vyznání navazující na tzv. světovou reformaci Martina Luthera a Jana Calvina. Vznikly tak církve luterská čili augsburského vyznání a církve reformovaná čili helvetského vyznání, kam patřila i většina sborů v Polabí.

Evangelici v Čechách a na Moravě (přihlásilo se asi 80 tisíc, tehdy cca 2% obyvatel) ovšem od počátku toužili obnovit evangelickou církev v návaznosti na husitskou církev podobojí a na Jednotu bratrskou. První příležitost se naskytla v revolučním roce 1848. Faráři obou českých pražských sborů, reformovaný Bedřich Vilém Košut a luterán Josef Růžička, vznesli jako členové Národního výboru požadavek na spojení českých evangeliků do jediné církve navazující na českou reformaci (na základě 'obnovení platnosti Rudolfova majestátu'). Zazněla i žádost na zřízení české evangelické konsistoře a teologické fakulty.

Jako důsledek Císařského patentu z roku 1861, který uvolňoval toleranční sevření evangelických církví do čtyř stěn modliteben, se v obou církvích rozvinulo téměř třicetileté úsilí o nezávislost církve na státu, tedy o presbyterně-synodní zřízení. Tento boj o tzv. *Čáslavské církevní zřízení* (nejprve bylo jeho znění předloženo na konventu čáslavského seniorátu h.v. v Kolíně v roce 1877) ukončilo nakonec zamítnutí Generálním sněmem ve Vídni v roce 1889 rozdílem jediného hlasu. Novela státem 'oktrojovaného' církevního zřízení z roku 1891 (včetně silného postavení Vrchní církevní rady ve Vídni, jejíž členové byli jmenováni císařem) platila potom až do spojení obou církví na generálním sněmu v roce 1918.

Generální sněm česky mluvících sborů z Čech a Moravy byl svolán 'Ústředním výborem pro českou evangelickou církev' na dny 17. a 18. prosince 1918 do Obecního domu v Praze. Ústřední výbor se ustavil už koncem června 1917 na faře reformovaného sboru v Praze u Klimenta se třemi požadavky: osamostatnění od Vídně, znárodnění, spojení českých evangeliků.

Na generálním sněmu bylo zastoupeno 122 ze 139 česky mluvících luterských a reformovaných sborů (poměr byl cca 1:3), a to 109 kazatelů a 145 presbyterů. Předsedou byl zvolen seniorátní kurátor Čáslavského seniorátu reformované církve Václav Havelka. Generální sněm jednal ve vypjaté atmosféře po skončení 1. světové války a krátce po pádu habsburské monarchie a vzniku samostatné republiky.

Postupně bylo přijato 8 předem připravených rezolucí na základě řady přednesených referátů. Některé z nich byly značně ovlivněny národními a leckdy téměř nacionálními důrazy. Jeden z referátů, k rezoluci 'Potřebí náboženství a církve', přednesl farář reformovaného sboru na Mělníku a pozdější profesor Nového zákona František Žilka.

Vůdčí myšlenka, která tehdy jednáním generálního sněmu prolínala, zněla: získat český národ zpět do církve Husa a Komenského. Tato idea se v krátké době ukázala falešná. Přestupové hnutí 'Pryč od Říma' v následujících letech sice znamenalo vznik Československé církve s několika sty tisíci členů, ale na dominanci katolické církve v českém národě to nic nezměnilo. Naštěstí referát mladého faráře luterského sboru v Šonově Josefa (L.) Hromádky na generálním sněmu přece jen ukazoval směrem k biblické zbožnosti s důrazem na zjevené Slovo.

Generální sněm kupodivu, přes vypjaté národní důrazy, přijal pro spojenou církev jméno 'Evangelická církev Bratrská', ve kterém nefiguruje jakákoli nacionální konnotace. Sněm zvolil dočasné vedení spojené církve, tzv. synodní výbor, v čele se seniorem Josefem Součkem. Přijal také rezoluci o zřízení teologické fakulty i usnesení o celocírkevně spravovaných financích včetně farářských platů.

Na sněmu zazněly pozdravy zástupců menších evangelických církví i slovenských luteránů, ale žádné další, širší, spojení církví se už neuskutečnilo.

Z jazykového důvodu zůstaly stranou německé evangelické sbory, které následně v listopadu 1919 vytvořily Německou evangelickou církev, jež se se svými 130 tisíci členy stala druhou nejpočetnější *evangelickou* církví v českých zemích. Spojená českojazyčná evangelická církev se v roce 1919 musela, už jen korespondenčním hlasováním, přejmenovat na Českobratrskou církev evangelickou, protože ochranná Jednota bratrská byla tehdy registrována také jako Evangelická církev bratrská.

S tímto jménem, Českobratrská církev evangelická, je naše církev známá sesterským církvím u nás, po Evropě i ve světě už celé století. Hlásí se k ní dnes, podle celocírkevní statistiky, zhruba tolik členů jako v toleranční době.

Jaroslav Fér